

INTERNACIONAL

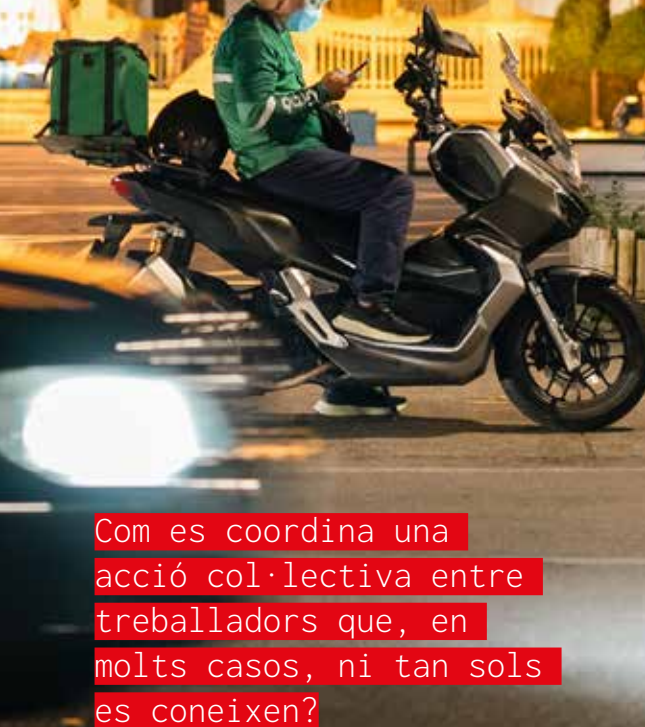
El sindicalisme en l'era de les plataformes digitals: possiblei necessari

Text

Daniel Cruz. Responsable d'anàlisi
i transformació digital

Fotografies

Glenn carstens peters, Grab, Cdc, Susanna
marsiglia i Jack lucas smith (Unsplash)

Com es coordina una acció col·lectiva entre treballadors que, en molts casos, ni tan sols es coneixen?

Organitzar les persones treballadores perquè defensin els seus drets de manera col·lectiva ha estat sempre la manera més efectiva per equilibrar les relacions laborals. Malgrat que mai no ha estat una tasca fàcil, des de la Revolució Industrial del segle XIX, la concentració de treballadors en grans centres de producció facilitava el contacte entre sindicalistes i companys de feina, de manera que es creava un estat d'opinió favorable a l'organització i es feia visible l'èxit de la lluita col·lectiva. Aquesta realitat, però, ha canviat dràsticament amb les noves formes d'ocupació.

Després del franquisme, la Constitució espanyola va reconèixer el dret a la llibertat sindical en l'article 28 i va protegir, així, almenys formalment, la democràcia dins de l'empresa. No obstant això, la transformació del mercat laboral ha posat en qüestió aquesta protecció. Segons les darreres dades, el 14,2 % de la població a Espanya ja fa teletreball (la mitjana europea supera el 24 %) i ja hi ha més de 4 milions de persones que, a l'Estat, obtenen la seva principal font d'ingressos d'una plataforma digital, feina

que també es fa de manera individual i amb poc contacte amb els companys i companyes. Cal recordar que aquestes plataformes no es limiten al repartiment de menjar, sinó que operen en tots els sectors. Tots aquests canvis han dificultat enormement l'organització sindical. Com es coordina una acció col·lectiva entre treballadors que, en molts casos, ni tan sols es coneixen? La dispersió de les plantilles no és només una conseqüència del progrés tecnològic, sinó també una estratègia deliberada d'algunes empreses, especialment en l'àmbit tecnològic, per dificultar la sindicació. **Davant d'una pregunta clara: la lluita sindical està condemnada a desaparèixer amb aquesta tendència? La resposta és rotunda: no!** El sindicalisme de classe ha trobat maneres d'adaptar-se i combatre aquesta situació.

L'auge de les plataformes digitals va començar amb el repartiment a domicili. Abans de la dècada del 2010, els establiments de restauració gestionaven les seves pròpies flotes de repartidors. Amb l'expansió dels telèfons intel·ligents i l'accés generalitzat a Internet, va

aparèixer un nou model de negoci basat en la falsa autonomia: qualsevol persona es podia “registrar” en una aplicació i començar a treballar immediatament, però sense cap contracte ni drets laborals. Aquest model de treball, a priori flexible, va atreure molts treballadors, especialment persones migrants en situació administrativa irregular, que trobaven en aquestes plataformes una de les poques oportunitats per obtenir ingressos. Així, **a principis del 2020, només a la ciutat de Barcelona, gairebé 8.000 persones treballaven per a plataformes de repartiment sense contracte**, sense cotització a la Seguretat Social, sense dret a la baixa per malaltia i totalment dependents del seu vehicle per poder continuar treballant.

Aquest fenomen no només es va consolidar a les grans ciutats, sinó que es va expandir en paral·lel a la precarització del treball. **L'economia de plataforma aprofita les esclotxes legals per traslladar tot el risc als treballadors**, que són privats dels drets laborals més bàsics, i s'aprofita de la situació de persones amb necessitat d'ingressos i que no tinguin opció de treballar

en res més. Qui es troba en aquesta situació d'extrema necessitat i es concentra a les grans ciutats europees? En efecte, les persones més vulnerables. Es calcula que 2 de cada 3 dels repartidors de Glovo són migrants, molts d'ells sense permís de treball, cosa que els obliga a acceptar aquestes condicions laborals abusives. Davant d'aquesta situació, el sindicalisme de classe va reaccionar. **L'agost del 2021, CCOO de Catalunya va organitzar a Barcelona la primera vaga de repartidors de plataforma d'Europa**. Aquesta mobilització històrica va comptar amb un seguiment massiu, va paraitzar el servei dels supermercats de Glovo durant diversos dies. Els treballadors exigien drets bàsics: accés a lavabos, aigua potable, espais de descans i, sobretot, contractació estable.

La vaga va forçar Glovo a negociar i, com a resultat, es va aconseguir un compromís perquè tots els repartidors dels supermercats de l'empresa tinguessin contractes indefinits. **Menys d'un any després, es van celebrar les primeres eleccions sindicals, amb una victòria aclaparadora de CCOO, que va obtenir 10**

dels 13 delegats. Aquest èxit no només va demostrar que la lluita sindical era possible en el sector de les plataformes, sinó que també va pressionar per aconseguir un canvi legislatiu. La coneguda com a llei rider, pionera a Europa, estableix la presumpció de laboralitat per als repartidors de plataformes digitals i obliga les empreses a contractar-los com a assalariats. **Aquesta innovadora llei, a més, ha incorporat un dret d'informació sobre els algoritmes que determinen les condicions de treball, cosa que afavoreix que hi hagi transparència per a totes les empreses.** Cal tenir en compte que segons un estudi de la FES del 2023 l'impacte dels algoritmes per a l'organització de les feines ja afecta més del 60 % dels treballadors a Europa.

De la mateixa manera que les empreses han traspassat fronteres per organitzar els seus treballadors, el sindicalisme no s'ha quedat enrere i ha fet el mateix. Sota el paraigua de la Confederació Europea de Sindicats (CES), de la qual CCOO formem part, i que

representa més de 60 milions de treballadors a 36 països europeus, es va impulsar el projecte Trade Union Platfor(u)m amb l'objectiu de coordinar accions i intercanviar informació sobre l'impacte de les plataformes als diferents estats. **Només a la Unió Europea més de 45 milions de persones treballen en l'economia de plataforma** —és la mateixa quantitat de persones que treballen al sector industrial— i sovint en les mateixes condicions precàries, sense accés a drets laborals bàsics, i els mateixos problemes que tenen a Espanya. Per comprendre millor l'impacte de les plataformes digitals en el mercat laboral, CCOO col·labora amb el Centre de Recerca Fairwork, que analitza les condicions de treball en aquestes empreses de plataforma a tot el món. Segons l'informe “Fairwork España Puntuaciones 2024”, **la gran majoria de les plataformes continuen suspenent en aspectes bàsics com el pagament d'un salari just o la garantia de condicions laborals segures**, fet que demostra la necessitat d'una regulació més estricta i la

vigilància del compliment de les normatives que ja es troben vigents.

Gràcies a la pressió sindical internacional, i inspirada en la nostra llei rider, va néixer la recentment aprovada i encara no transposada al nostre marc normatiu Directiva sobre l'economia de plataforma, que per primer cop estableix criteris clars i comuns que defineixen què és una plataforma i quina relació de laboralitat hi ha. A més, ho fa per a totes les persones treballadores de plataformes digitals, no només per a les de repartiment. Aquesta normativa, que s'ha d'implementar a les normatives de tots els estats membres de la UE abans del març del 2026, ha de consolidar el camí que va iniciar la llei rider. La necessitat d'una legislació comuna és evident, ja que si no s'actua de manera coordinada, les empreses de plataforma continuaran explotant les persones, introduint-se per les esclotxes legals, per mantenir un model d'ocupació precari.

Com dèiem, més enllà del sector del repartiment, l'economia de plataforma s'ha expandit a altres àmbits laborals, com el treball de la llar i les cures. **L'informe "El temps de les dones" sobre corresponsabilitat, elaborat per CCOO de Catalunya, denuncia la precarització que hi ha al sector de les cures, en el qual moltes treballadores —majoritàriament dones i migrants— pateixen explotació i manca de drets**, i és aquí on les plataformes han trobat una gran veta. La necessitat de regulació també és urgent en aquest àmbit per evitar que les plataformes digitals esdevinguin una eina per perpetuar la precarietat estructural. Un exemple clar és el cas de Clintu, una empresa de serveis de neteja que operava amb treballadores en règim de falsos autònoms. Gràcies a una demanda presentada per CCOO, aquesta empresa va haver de reconèixer com a assalariades 505 treballadores, garantint-los drets laborals i seguretat social de manera retroactiva. Un cop més, la mobilització sindical ha demostrat ser l'eina necessària per combatre l'explotació laboral.

La necessitat d'una legislació comuna és evident, ja que si no s'actua de manera coordinada, les empreses de plataforma continuaran explotant les persones

Ja no es pot negar que l'economia de plataforma ha transformat el mercat laboral europeu, oferint oportunitats, però també generant noves formes de precarietat. De nou, però, ha quedat palès que la lluita sindical és essencial per garantir que aquesta transformació es tradueixi en millores reals per a les persones treballadores.

La regulació de l'economia de plataforma, per tant, no és una opció, sinó una necessitat imprescindible per garantir condicions laborals dignes. I els fets ho demostren: els sindicats vam aconseguir signar amb Just Eat el primer acord de conveni col·lectiu de les plataformes i, a inicis de 2025, el segon, reafirmant que no només és possible sinó necessari millorar les condicions laborals a través de la negociació col·lectiva. Des de CCOO, continuarem lluitant per una normativa que protegeixi els drets de les persones treballadores, especialment les més vulnerables. El sindicalisme de classe ha de reivindicar la urgent modificació de la llei d'estrangeria, ja que la situació administrativa precària de les persones migrants és un dels factors que perpetua la seva explotació. Sense aquesta regularització, la precarietat laboral en el sector de les plataformes persistirà.

La llei rider ha estat un pas important, ara cal consolidar-la amb una transposició de la Directiva europea de plataformes a l'Estatut dels treballadors, i cal que s'abordin les dificultats específiques de les persones migrants. En qualsevol cas, **la sindicació i la pressió col·lectiva han estat les eines més poderoses per aconseguir aquest objectiu al llarg de la història, i també ho estan sent i ho seran en l'entorn de les plataformes.** ○